

Bijlage – beschrijving huidige tarievenssystematiek

- Als voorbeeld voor de beschrijving van de tarievenssystematiek wordt de systematiek voor elektriciteit genomen. Tussen de systematiek voor elektriciteit en gas bestaan verschillen, maar voor het kunnen reageren op het consultatiedocument is dat minder relevant.
- In Europese en nationale wetgeving is een aantal randvoorwaarden vastgelegd voor de vormgeving van de nettarieven. In het eerste lid van artikel 14 van verordening 714/2009 staat het als volgt beschreven:

De door de netwerkbeheerders gehanteerde tarieven voor nettoegang moeten transparant zijn, rekening houden met de noodzakelijke zekerheid van het netwerk en een afspiegeling vormen van de werkelijk gemaakte kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en op niet-discriminerende wijze worden toegepast. Deze tarieven mogen niet afstandgebonden zijn.

- De zinsnede dat de tarieven een afspiegeling moeten vormen van de werkelijk gemaakte kosten wordt in het Nederlandse systeem vertaald als het “kostenveroorzakingsbeginsel”, dat inhoudt dat de tarieven moeten aansluiten bij de efficiënte kosten die de dienst waarvoor het tarief in rekening wordt gebracht, veroorzaakt.
- Het kostenveroorzakingsbeginsel wordt binnen de EU op verschillende manieren ingevuld. Een volledig zuivere hantering van dit beginsel is onmogelijk omdat de kosten van de energienetten niet op dit detailniveau toe te rekenen zijn aan individuele afnemers. Een dergelijk systeem zou daarnaast zo complex zijn dat de toezichtslasten aanzienlijk zouden toenemen. Bij de vormgeving van de tariefregulering is daarom in de meeste gevallen geabstraheerd van een individuele toerekening van kosten.
- Voor tarieven gelden daarnaast nog twee andere belangrijke Europese randvoorwaarden. Zij dienen transparant te zijn (het moet duidelijk zijn waar je als afnemer voor betaalt) en non-discriminatoir (tariefverschillen tussen afnemers dienen degelijk gemotiveerd te zijn).
- De tarieven van de netbeheerders volgen uit hun wettelijke taken. De taken die de wet omschrijft kunnen worden samengevat in vier verschillende diensten van netbeheerders: 1) de aansluitdienst, 2) de transportdienst, 3) de systeemdienst en 4) de meetdienst. Voor elk van deze diensten bestaan één of meerdere tarieven. De tarieven van elke dienst weerspiegelen de corresponderende kosten van die dienst. Hieronder volgt een beschrijving van de verschillende diensten en de vormgeving van het huidige tarievenbouwwerk.

Aansluitdienst

- De aansluitdienst bestaat uit het realiseren van de aansluiting van een nieuwe producent of gebruiker en de instandhouding daarvan. Er zijn twee soorten aansluittarieven: een eenmalig aansluittarief en een periodiek aansluittarief. Deze tarieven worden dus aan individuele afnemers toegerekend en gelden zowel voor producenten als gebruikers.
- De tarieven weerspiegelen de kosten van de aansluiting *tot het aansluitpunt*. Additionele netwerkversterkingen achter het aansluitpunt die vereist zijn om de toevoer naar of afvoer van dat aansluitpunt mogelijk te maken worden niet in rekening worden gebracht bij de desbetreffende partij. Deze kosten worden gesocialiseerd via het transportafhankelijke transporttarief.

Transportdienst

- De transportdienst wordt gefinancierd via drie verschillende tarieven: het transportafhankelijk tarief, het transportafhankelijk tarief en het tarief voor transport van blindenergie.

Het transportafhankelijke tarief

- Het transportafhankelijk tarief (hierna: *TAVT*) dekt de afschrijvingslasten van de infrastructuur van netbeheerders, het redelijk rendement op het geïnvesteerde vermogen in de netinfrastructuur, de kosten van aanleg en instandhouding van de netinfrastructuur en meer

(zie art. 3.2.2 a van de Tarievenscode). Het betreft kostenposten van de netbeheerder die toenemen naarmate het transport van energie stijgt.

- Deze kosten worden gemaakt ten behoeve van het gehele net en worden daarom toegerekend aan alle afnemers. Het transportafhankelijk tarief dekt het overgrote deel van de totale kosten van het elektriciteitsnet. Voor de verdeling van de deze kosten over afnemers zijn daarom een aantal extra uitgangspunten vastgelegd in wetgeving en codes. Die uitgangspunten voor het socialiseren zijn:
  - a. nettarieven per netvlak per netbeheerder
  - b. cascademodel
  - c. kostenverdeling via tariefdragers
  - d. beperkt postzegeltarief
  - e. producententarief

Ad a. | Nettarieven per netvlak per netbeheerder

- De elektriciteitsnetten zijn ingedeeld in één van zeven typen netvlakken, op grond van het spanningsniveau van het betreffende net. In art. 1.2.5 van de Tarievenscode wordt onderscheiden:
  - EHS (extra hoogspanning) 280/220 kV
  - HS (hoogspanning) 150/110 kV
  - Transformator HS-TS/MS
  - TS (tussenspanning) 50/25 kV
  - MS (middenspanning) 1-20 kV
  - Transformator MS-LS
  - LS (laagspanning) 0,4 kV
- De wijze waarop kosten van een net worden verdeeld, verschilt per netvlak. Op hogere netvlakken is het vermogen meer leidend voor de kostenverdeling, terwijl op lagere spanningsniveaus het verbruik een belangrijkere determinant is voor het tarief.
- In de Tarievenscode is per netvlak vastgelegd op welke wijze (via welke tariefdragers) de kosten worden verdeeld over aangeslotenen. Dat betekent echter niet dat de hoogte van de tarieven per netvlak wordt vastgesteld. ACM stelt de kosten per netbeheerder per netvlak vast. Dat betekent dat wanneer een netbeheerder beschikt over meerdere netten van eenzelfde spanningsniveau (netvlak), de tarieven op beide netten feitelijk gelijk gesteld worden. Het betekent ook dat de tarieven voor eenzelfde netvlak per netbeheerder verschillen.
- TenneT heeft bijvoorbeeld meerdere HS-netten waarvoor één uniform tarief geldt. Andere netbeheerders die HS-netten beheren (die vanwege crossborderlease nog niet zijn overgegaan op TenneT) hanteren een ander HS-tarief.

Ad b. | Cascademodel

- De cascade is een principe op grond waarvan de kosten van een net op een hoger spanningsniveau worden toegerekend aan een net op een lager spanningsniveau naar rato van het aandeel van het laatstgenoemd net in de totale afname van energie en/of vermogen van het eerstgenoemde net. De argumentatie hierachter is dat invoeding van elektriciteit historisch gezien vrijwel uitsluitend op het hoogste spanningsniveau plaatsvindt. Het transport van elektriciteit dient in een dergelijk scenario uitsluitend plaats te vinden van hogere naar lagere gelegen spanningsniveaus. De cascade heeft tot gevolg dat afnemers betalen voor de kosten van alle spanningsniveaus die nodig zijn geweest voor het transport van de elektriciteit die zij hebben gebruikt.

Ad c. | Kostenverdeling via tariefdragers

- De toerekening van de netkosten aan een individuele afnemer gebeurt op basis van tariefdragers. De tarievenscode onderscheidt drie tariefdragers voor het TAVT:
  - het maximum vermogen dat een afnemer in één bepaalde maand of week heeft bereikt (kW max);
  - het maximum vermogen dat een afnemer in één jaar van tevoren denkt nodig te hebben (kW gecontracteerd). Wanneer het daadwerkelijk gerealiseerde maximum vermogen het

- gecontracteerde vermogen overschrijdt, wordt de tariefdrager tot hetzelfde niveau opgehoogd;
- het verbruik (kWh).
- De rol van elk van deze drie tariefdragers verschilt op de verschillende netvlakken. Op de EHS en HS netvlakken worden de netkosten verdeeld aan de hand van de tariefdragers kW max en kW gecontracteerd (beide voor 50%) en worden kosten niet verdeeld aan de hand van de tariefdrager kWh. Op het laagste spanningsniveau is de tariefdrager kWh in beginsel voor 84% bepalend voor de hoogte van de netkosten van een afnemer. In algemene zin wordt voor de verdeling van de netkosten het verbruik (tariefdrager kWh) ten opzichte van het vermogen (kW gecontracteerd en kW max) van groter belang naarmate het spanningsniveau lager wordt.
- Uitzonderingen:
  - Een belangrijke uitzondering op het bovenstaande is de categorie kleinverbruikers met een aansluiting tot 3*80 Ampère. In deze gevallen wordt het tarief niet bepaald door het daadwerkelijk gerealiseerde verbruik of vermogen maar door een in de Tarievenscode vastgestelde gemiddelde rekencapaciteit.
  - Voor afnemers op de vier hoogste netvlakken met een bedrijfstijd van maximaal 600 uren per jaar geldt ook een apart tariefregime. De tariefdrager kW max wordt bij deze afnemers afgerekend op grond van de wekelijkse vermogenspiek (kW max per week) in plaats van per maand (kW max per maand). Ook geldt voor deze afnemers een ander, lager tarief voor de jaarlijkse vermogenspiek.

Ad d | Beperkt postzegeltarief

- Het transportafhankelijk tarief is aan te merken als een beperkt postzegeltarief. Dat betekent dat aangeslotenen op eenzelfde netvlak van eenzelfde netbeheerder in beginsel hetzelfde tarief betalen, ongeacht de plek waar de elektriciteit is ingevoed of wordt afgenomen.
- Dit laat onverlet dat tariefverschillen kunnen bestaan tussen aangeslotenen op verschillende netvlakken, aangeslotenen op netten beheerd door verschillende netbeheerders en verschillende typen aangeslotenen (zoals afnemers met een bedrijfstijd kleiner dan 600 uren per jaar).
- Het feit dat de afstand tussen invoeding en afname geen rol mag spelen bij het bepalen van de transportkosten is vastgelegd in Europese en nationale wetgeving.

Ad e | Producententarief

- Het landelijk uniforme producententarief (LUP) in de Tarievenscode is op 0 euro gezet. Producenten betalen op grond daarvan niet mee aan het transportafhankelijk tarief. In de verzamelwet van STROOM I is dit uitgangspunt wettelijk vastgelegd, samen met de bepaling dat de wetgever een producententarief kan invoeren bij AMvB. Producenten betalen wel het transportafhankelijk tarief en de aansluittarieven.

Transportafhankelijk tarief (TOVT)

- Het transportafhankelijk tarief dient de kosten van netbeheerders te dekken die betrekking tot het factureren, de klantenservice, de contactadministratie, en meer (zie art. 3.2.2 b van de Tarievenscode). Het betreft kosten die niet of slechts in zeer beperkte mate afhankelijk zijn van de hoeveelheid getransporteerde energie die een afnemer vereist. Dit tarief kent daarom geen tariefdrager(s) en wordt door de ACM per spanningsniveau voor alle netbeheerders op hetzelfde niveau vastgesteld. Zowel producenten als verbruikers betalen het TOVT.

Tarief voor transport van blindenergie

- Netbeheerders hanteren een speciaal tarief voor blindenergie. Blindenergie is dat deel van de energie dat gebruikt wordt om magnetische en elektrische velden op te bouwen en het net op spanning te houden.
- Dit tarief wordt alleen in rekening gebracht bij afnemers wanneer de verhouding tussen het verbruik (in kWh) en het schijnbaar vermogen (in kVarh) een bepaalde verhouding overstijgt. Het transporttarief voor blindenergie wordt afgerekend via de tariefdrager kVarh (kiloVoltampère reactief per uur). Het deel van de netkosten dat wordt afgerekend via het

tarief voor blindenergie is relatief beperkt. Verschillende netbeheerders kiezen ervoor om dit tarief niet in rekening te brengen.

Systemdienst

- In zijn hoedanigheid als system operator verricht TenneT zogenaamde systeemdiensten. Het betreft kosten die TenneT maakt ten behoeve van haar taken rond het regel- en reservevermogen, black-start voorzieningen en meer (zie art. 4.2.1 van de Tarievenscode). Andere netbeheerders in Nederland verrichten geen systeemdiensten.
- De kosten voor de systeemdiensten worden verrekend op alle verbruikende aangeslotenen op het elektriciteitsnet. Er vindt geen onderscheid plaats naar netvlak of netbeheerder. Voor de toerekening aan individuele afnemers wordt de tariefdrager kWh gebruikt. Net als bij de TAVT is hierop een uitzondering gemaakt voor de categorie kleinverbruikers met een aansluiting tot de 3*80 Ampère. In deze gevallen wordt het tarief niet bepaald door het daadwerkelijk gerealiseerde verbruik maar door een in de tarievenscode vastgesteld forfaitair verbruik.

Meetdienst

- De meetdienst van netbeheerders is vastgelegd in de Elektriciteitswet en de in 2010 vastgestelde Regeling meettarieven. De regeling bepaalt dat ACM het meettarief voor kleinverbruikers vaststelt. Het betreft een uniform maximumtarief dat de regionale netbeheerders in rekening mogen brengen bij aangesloten kleinverbruikers voor het verrichten van meetdiensten (meter beheer, onderhoud, meten, administratie etc.).

Huidige tariefreguleringsproces ACM

- In de voorgaande paragraaf is beschreven op welke wijze de toegestane inkomsten van de netbeheerder van het elektriciteitsnet wordt verdeeld over haar afnemers. In dit onderdeel wordt beschreven hoe die toegestane inkomsten – maar ook de tarieven zelf - door ACM worden bepaald. Dit geldt zowel voor de regulering van de elektriciteit- als de gasnetwerken.
- Het uitgangspunt hierbij is primair de betaalbaarheid van het netbeheer, hetgeen is uitgewerkt in twee concrete wettelijke doelstellingen:¹
  - netbeheerders worden geprikkeld om efficiënt te opereren waardoor de doelmatigheid van de netbeheerder wordt bevorderd, en
  - netbeheerders behalen een niet meer dan redelijk rendement. De eerste doelstelling heeft mede tot doel de doelmatigheid van de netbeheerders te bevorderen.²
- Daarnaast is beoogd om in de tariefregulering ook een deel van kwaliteitsregulering te incorporeren, doordat bij de bepaling van de tariefinkomsten van de regionale netbeheerders rekening moet worden gehouden met een kwaliteitsterm die netbeheerders via de tarieven moet stimuleren om de kwaliteit van de transportdienst te optimaliseren.³ Dit is de zogenoemde q-factor. Daar zal in 5.8. nadere aandacht aan worden besteed.
- Om de wettelijke doelstellingen te bereiken, stelt de ACM tarieven vast op het niveau waarbij de totale tariefinkomsten van elke netbeheerder in lijn zijn met zijn efficiënte kosten. Op basis van het huidige wettelijke systeem van tariefregulering gebeurt dit in drie stappen:
  1. De ACM stelt periodiek een methodebesluit vast, met daarin de methode waarmee het efficiënte kostenniveau van de netbeheerder wordt bepaald. De efficiënte kosten zijn de kosten (inclusief een redelijk rendement) waarvan de ACM verwacht dat een efficiënt werkende netbeheerder die moet maken om zijn wettelijke taken te vervullen. De efficiënte kosten worden bepaald op basis van de werkelijk gemaakte kosten, vergelijkingen met andere bedrijven en de te verwachten algemene productiviteitsverbetering. Hiermee wordt de x-factor vastgesteld, oftewel de korting die gedurende een reguleringsperiode elk jaar op de tarieven van een individuele netbeheerder wordt toegepast om de tarieven (uiteindelijk) op het niveau van efficiënte

---

¹ Zie artikel 81, leden 2 en 3 van de Gaswet en artikel 41, leden 2 en 3 van de Elektriciteitswet.

² Zie artikel 81, lid 3 van de Gaswet en artikel 41, lid 3 van de Elektriciteitswet.

³ Zie artikel 81, lid 4 van de Gaswet en artikel 41, lid 4 van de Elektriciteitswet.

kosten te brengen. Daarnaast bevat het methodebesluit⁴ de methode voor berekening van de bonus/malus voor kwaliteit (de eerdergenoemde q-factor) en de methode voor berekening van de rekenvolumes die gebruikt worden bij de tariefvaststelling.⁵

2. Vervolgens stelt de ACM x-factorbesluiten vast, met daarin de berekening en de vastlegging van de x-factor per netbeheerder. In hetzelfde besluit worden de q-factor en de rekenvolumina vastgesteld.
  3. Tot slot neemt de ACM jaarlijks tariefbesluiten met daarin de tarieven van netbeheerders voor het komende jaar. Hiervoor worden totale inkomsten berekend door de inkomsten van het jaar ervoor te verminderen met de x-factor, te verhogen met inflatie (cpi) en te corrigeren voor de q-factor. De tarieven van de netbeheerders mogen op basis van de rekenvolumes niet meer dan deze totale inkomsten opleveren.
- Bij het verdelen van de tariefvast over verschillende groepen afnemers en tariefdragers passen de netbeheerders in hun tariefvoorstel de tariefstructuur toe zoals uitgewerkt in de Tarievenscode Elektriciteit en de Tarievenscode Gas.
  - De (Europese) wet stelt vervolgens ook eisen aan de wijze waarop de tariefvast wordt verdeeld over de tarieven. Europese regels bepalen namelijk dat lidstaten in het nationale recht ten minste dienen vast te leggen dat de toezichthouder hetzij de geldende tarieven vaststelt, hetzij een methode voor de berekening van die tarieven. Deze methode moet zodanig nauwkeurig zijn dat marktdeelnemers kunnen ramen hoeveel de toegang tot de transmissie- en distributienetwerken kost.⁶ Bij de vormgeving van de tarieven moet ACM ook rekening houden met bepaalde Europese randvoorwaarden. In het voorgaande zijn uitgangspunten als kostenreflectiviteit, transparantie en non-discriminatie al toegelicht.
  - Ook worden in het Europese recht procedurele eisen gesteld aan de totstandkoming van de tarieven, zoals de eis dat partijen die worden geraakt door een besluit tot regulering van de tarieven dit besluit door een rechter kunnen laten toetsen.⁷

---

⁴ Formeel juridisch gaat het om drie methodes die de ACM met één besluit vaststelt.

⁵ De q-factor geldt alleen voor regionale netbeheerders. De rekenvolumes gelden niet voor de landelijke netbeheerder gas.

⁶ HvJ EG 29 oktober 2009, nr. C-274/08 (Commissie/Zweden), r.o. 40.

⁷ Artikel 37, zeventiende lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 41, zeventiende lid, van de Gasrichtlijn.